

SADRŽAJ

Prva knjiga

PROMENE PONAŠANJA U GORNJIM DRUŠTVENIM SLOJEVIMA NA ZAPADU	3
Uvod	7
Predgovor	45

Prvi deo

SOCIOGENEZA POJMOVA »CIVILIZACIJA« I »KULTURA«

Prva glava: Sociogeneza suprotnosti »kultura« i »civilizacija« u Nemačkoj.	55
1. Uvod	55
2. Razvoj suprotnosti »kultura« – »civilizacija«	59
3. Primeri načina razmišljanja na dvoru u Nemačkoj	61
4. Srednji stalež i dvorsko plemstvo u Nemačkoj	66
5. Primeri u književnosti za odnos između nemačke srednjostaleške inteligencije i dvoranâ	72
6. Povlačenje društvenog i napredovanje nacionalnog elementa u suprotnosti »kultura« – »civilizacija«	78
Druga glava: O sociogenezi pojma »civilisation« u Francuskoj	84
1. O društvenoj genezi francuskog pojma <i>civilizacija</i>	84
2. Sociogeneza fiziokratizma i francuskog reformističkog pokreta	89

Drugi deo
O »CIVILIZACIJI« KAO SPECIFIČNOJ PROMENI
LJUDSKOG PONAŠANJA

1. O istoriji pojma »civilité«	101
2. Načini ponašanja u srednjem veku	108
3. Promena ponašanja u renesansi	118
Komentari o navodima o ponašanju za stolom	158
Prva grupa:	
Nešto o društvima na koja se navedeni odlomci odnose	158
Digresija o usponu i povlačenju pojmova »courtoisie« i »civilité«	161
Pogled na evolutivnu krivulju »civilizovanja« ponašanja za stolom	163
Digresija o oblikovanju jezika na dvoru	167
O načinu na koji ljudi obrazlažu da je jedno ponašanje »loše« a drugo »dobro« ili »bolje«	172
Neka razmišljanja u vezi s citatima o ponašanju za stolom	175
Druga grupa:	
O načinu jedenja mesa	175
Upotreba noža tokom obeda	180
Upotreba viljuške za stolom	184
5. Promene u stavu prema prirodnim funkcijama	186
Primeri	186
Nekoliko napomena o primerima i o navedenim promenama kao takvim	194
6. O brisanju nosa	202
Primeri	202
Neke napomene u vezi s citatima o brisanju nosa	210
7. O pljuvanju	213
Primeri	213
Neka zapažanja u vezi s primerima o pljuvanju	220
8. O ponašanju u spavaćoj sobi	224
Primeri	224
Neka razmišljanja o navedenim primerima	227
9. Promene u odnosima među polovima	232
10. O promenama u agresivnosti	252
11. Prizori iz života jednog viteza	265
Napomene	277

Druga knjiga
PROMENE DRUŠTVA
NACRT ZA JEDNU TEORIJU CIVILIZACIJE

Treći deo

O SOCIOGENEZI ZAPADNE CIVILIZACIJE

Kratak pogled na dvorsko društvo	303
Osvrt na sociogenezu apsolutizma	308
Mehanizam razvoja društva u srednjem veku	312
Prvi deo: Mehanizmi feudalizacije	312
1. Uvod	312
2. Centralizujuće i decentralizujuće sile unutar srednjovekovne figuracije vlasti	314
3. Porast stanovništva posle Seobe naroda	326
4. Neka zapažanja o sociogenezi krstaških pohoda	332
5. Unutrašnja ekspanzija društva: stvaranje novih društvenih organa i instrumenata	338
6. Neki novi elementi u strukturi srednjovekovnog društva u poređenju s antikom	344
7. O sociogenezi feudalizma	350
8. O sociogenezi minezanga i »kurtoaznih« oblika ponašanja	357
Drugi deo: Sociogeneza države	378
1. Prvi stupanj monarhije u usponu: nadmetanje i izgradnja monopola na jednoj teritoriji	378
2. Napomene o nekim razlikama između razvoja u Engleskoj, Francuskoj i Nemačkoj	382
3. O mehanizmu monopola	389
4. Rane konkurentske borbe u kraljevstvu	400
5. Novo jačanje centrifugalnih sila: krug prinčeva koji se nadmeću	412
6. Poslednje slobodne konkurentske borbe i konačno uspostavljanje monopolističkog položaja pobednika	426
7. Raspodela moći unutar jedinice vladavine. Njen značaj za centralnu vlast. Stvaranje »kraljevskog mehanizma«	436
8. Sociogeneza poreskog monopola	469

KRATAK PREGLED
NACRT ZA JEDNU TEORIJU CIVILIZACIJE

1. Od društvene prinude do samoprinude	493
2. Širenje pritiska ka predviđanju i jačanje samoprinude	507
3. Smanjivanje kontrasta, uvećavanje posebnosti	510
4. Kurijalizacija ratnika	515
5. Potiskivanje nagonâ: psihologizacija i racionalizacija	526
6. Stid i nelagodnost	543
7. Snažni pritisci na gornji sloj. Jači pritisak odozdo	550
8. Zaključak	564
Napomene	576
Napomene uz <i>Nacrt za jednu teoriju civilizacije</i>	590
Bibliografija	602
Teorija civilizacije Norberta Elijasa	621

Štampa i povez

„BUDUĆNOST”, Novi Sad,
Šumadijska 12

Za štampariju Novak Vukotić

**IZDAVAČKA KNJIŽARNICA
ZORANA STOJANOVIĆA
21000 Novi Sad
Svetozara Markovića 6/III
Tel.: 021/624-800
Faks: 021/623-853**